

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

L.L.A. Brugman

Office 365 Gebruikers

Telefoonnummer +31235145735

lianne.brugman@noord-holland.nl

1 | 7

Verzenddatum

15 MAART 2023

Kenmerk

1951664/1987529

Betreft: Informatie Noord-Hollandse aanpak energiearmoede in relatie tot overige provincies n.a.v. verzoek in commissie RWK

Geachte leden,

Middels deze brief willen wij u:

1. Informatie toezenden, zoals is gevraagd tijdens de BOT sessie op 24-10-2022
2. Informeren over de Noord-Hollandse aanpak van energiearmoede
3. Inzicht bieden in landelijke regelingen voor het bestrijden van energiearmoede

Tijdens de Benen-Op-Tafel-sessie op 24 oktober 2022 sprak de commissie RWK over energiearmoede en energierechtvaardigheid. PS verzocht naar aanleiding hiervan of de gedeputeerde inzicht kon geven in deze rapporten en hoe deze zich verhouden tot de inzet van de provincie Noord Holland. Hiermee beantwoorden wij dit informatieverzoek.

1. Informatieverzoek inzet Noord-Holland t.o.v. overige provincies

Wanneer er wordt gekeken naar de aanpak van de verschillende provincies (zie bijlage 1) zien we dat de provincie Noord Holland net als veel andere provincies hard bezig is een aanpak te ontwikkelen. Hierbij is aandacht voor een eerlijke verdeling van de lusten en lasten en een inclusieve energietransitie waarin iedereen mee kan komen.

Veel maatregelen en inzet vanuit de verschillende provincies zijn vergelijkbaar met die van Noord-Holland, maar verschillen in wijze van uitvoering:

- Energiebesparingsprogramma's:
Drenthe heeft een eigen isolatieprogramma voor woningen en Overijssel kijkt momenteel naar een soortgelijke aanpak. Overijssel heeft een subsidie voor het stimuleren van collectieve inkoopacties

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

waar Noord-Holland vanuit het programma warmte een bredere subsidie heeft voor gemeenten waar onder andere collectieve inkoopacties uit worden gefinancierd; de Uitvoeringsregeling energiebesparingsprogramma woningen 2023-2026.

- Centrale kennisdeling:
Het onderwerp kennisdeling wordt bij alle provincies als belangrijk speerpunt genoemd. Het SPDE biedt in Noord-Holland een centraal punt voor informatievoorziening, kennisdeling en het vormen van een community. Deze vorm zoals Noord-Holland het aanbiedt aan gemeenten wordt meerdere keren als een goed voorbeeld genoemd bij overige provincies.

Inzet van overheden op klimaatrechtvaardigheid

Nationaal groeit met de toenemende aandacht voor energiearmoede ook de aandacht voor energie- en klimaatrechtvaardigheid. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het door minister Jetten ingesteld Expertteam Energiesysteem 2050,¹ de plannen van de nieuwe voorzitter van het Nationaal Klimaatplatform Kees Vendrik en uit het werk van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) over *climate justice*. Klimaatrechtvaardigheid blijkt ook een belangrijke voorwaarde voor draagvlak voor klimaat- en energiebeleid.²

Verschillende provincies en gemeenten nemen rechtvaardigheid en betaalbaarheid op in uitgangspunten of pijlers van het klimaat- of energiebeleid en werken deze op verschillende manieren uit in de onderliggende opgaves. Zo hanteert de gemeente Amsterdam klimaatrechtvaardigheid als leidend principe in de Routekaart 2050.³ De provincie Noord-Brabant heeft acht principes geformuleerd die de provinciale rolinvulling binnen de Brabantse energietransitie bepaalt. Streven naar energierechtvaardigheid, draagvlak en draagkracht is één van deze principes.⁴

2. Noord-Hollandse aanpak van energiearmoede

Als provincie zetten wij in op het thema energiearmoede en energierechtvaardigheid. Het Noord-Hollandse uitgangspunt bij de aanpak van energiearmoede is dat de verantwoordelijkheid in de eerste plaats bij de gemeenten ligt. Wij kunnen als provincie een ondersteunende en faciliterende rol spelen voor gemeenten. Hieronder volgt een korte uitleg per onderwerp.

Subsidie

Vanuit de provinciale warmtestrategie; 'de Noord-Hollandse aanpak 2022-2023' dragen wij actief bij aan het verduurzamen van woningen. Dit speelt een belangrijke rol bij het voorkomen van energiearmoede. Met de nieuwe uitvoeringsregeling 'energiebesparingsprogramma woningen 2023' stellen wij een budget van totaal 9 miljoen euro beschikbaar aan onze gemeenten voor het verduurzamen van 50.000 woningen. Deze uitvoeringsregeling is op 2 februari jl. geopend voor

¹ Meer informatie over het ETES en de leden is hier te vinden <https://www.etes2050.nl/default.aspx>

² [Klimaatraadpleging \(tudelft.nl\)](https://www.klimaatraadpleging.tudelft.nl)

³ <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/duurzaamheid/klimaatneutraal/>

⁴ "Klimaatrechtvaardigheid is een leidend principe. We streven naar een eerlijke verdeling van de baten en de lasten, open toegang tot het beslissingsproces en eerlijke kansen op een veranderende arbeidsmarkt. We passen dit principe toe bij het uitvoeren van de routekaart en we beoordelen en toetsen onze eigen acties op dit principe

⁴ <https://www.brabant.nl/-/media/dd99f101866a442eb3a4111716d84ce1.pdf>

aanvragen en is een co-subsidie aan gemeenten en is aanvullend op gelden vanuit het Rijk. Meer informatie over deze uitvoeringsregeling heeft u ontvangen in een separate brief met het kenmerk 1946969/1946994.

Kennisdeling aan gemeenten

Om gemeenten zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen met de aanpak van energiearmoede heeft de provincie Noord-Holland het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE) ingezet. Het SPDE is al jaren actief als ondersteuning voor gemeenten in de warmtetransitie. Nu wordt het SPDE ook ingezet voor energiearmoede met speciale inhuur van experts op dit gebied. De ondersteuning richt zich op informatievoorziening door webinars, een nieuwsbrief⁵, podcasts en een vragenuur. Het SPDE biedt praktische handvatten aan gemeenten door het aanbieden van een overzicht met mogelijke maatregelen, het organiseren van leerkringen en delen van ervaringen. Er wordt actief gebruik gemaakt van deze mogelijkheden – zeker 35 unieke gemeenten maken gebruik van verschillende aangeboden diensten - en deze ondersteuning zal ook in 2023 worden gecontinueerd.

Ondersteuning van Landelijke Onderzoeksprogramma Energiearmoede

Voor meer kennis en een goede focus in de aanpak ondersteunt de provincie Noord-Holland ook actief het Landelijke Onderzoeksprogramma Energiearmoede gecoördineerd door TNO. Behalve met de provincie Noord Holland werkt TNO hiervoor samen met de provincie Zuid-Holland en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), en Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Het doel van het programma is om lokale, regionale en nationale beleidsmakers en uitvoerders rond het thema energiearmoede te ondersteunen met actuele en gerichte kennis. Hiermee ambiëren we energiearmoede zo effectief mogelijk terug te dringen door beleidsmakers en beslissers in het uitvoerende apparaat te ondersteunen met de meest recente kennis en inzichten over de belangrijkste doelgroepen, strategieën, rolverdeling, effectiviteit van instrumenten en maatregelen en effecten. Het programma legt daarbij de focus op energiebesparende maatregelen, gedagsverandering en verduurzaming van de woning, maar neemt ook financiële maatregelen mee in de kwalitatieve monitor, het literatuuronderzoek, de uitwisseling van internationale expertise, en kennisdeling tussen uitvoeringsorganisaties.

Om inzicht te krijgen in behoeften van de gemeenten heeft TNO recent een onderzoek (bijlage 2) uitgevoerd. De belangrijkste bevindingen zijn dat energiearmoede zich in een stroomversnelling bevindt. Gemeenten hebben op korte termijn behoefte aan hulp en kennis en expertise zijn schaars, zowel bij gemeenten als bij de uitvoerders zoals installateurs.

3. Landelijke regelingen en gelden tegen energiearmoede beschikbaar

Energiearmoede is een actueel onderwerp, waarbij vanuit vele partijen actie wordt ondernomen. Eind 2022 heeft het Ministerie van

⁵ [https://mailchi.mp/servicepuntde/nieuwsbrief-december-15564128?e=\[UNIQID\]](https://mailchi.mp/servicepuntde/nieuwsbrief-december-15564128?e=[UNIQID])

Binnenlandse Zaken een overzicht (bijlage 5) opgesteld, waarbij helder wordt weergegeven welke wettelijke instrumenten er zijn. Daarnaast wordt nader ingegaan op het Nationaal Isolatie Programma (NIP). Het NIP is op 1 maart 2023 van start gegaan met een budget van 206 miljoen euro, onderdeel van een totaal budget van 1 miljard euro. Het NIP is specifiek gericht op de zogenaamde slechte energie labels; label D, E, F en G en voor huishoudens die niet zelfstandig kunnen verduurzamen omdat zij hier veelal de financiële middelen niet voor hebben. De doelstellingen van het NIP zijn het isoleren van koopwoningen en huurwoningen en hier wordt in verschillende programmalijnen aan gewerkt. De gelden zijn stapelbaar met de bestaande ISDE subsidie, met een maximum van 4.000 euro per huishouden, uitgezonderd inkomens <120% sociaal minimum en schuldhelpverlening. De gemeenten krijgen een grote mate van vrijheid in de besteding van deze NIP gelden en kunnen daarmee concreet aan de slag voor huishoudens die in energiearmoede verkeren of dreigen te komen.

Noord-Holland ondersteunt haar inwoners actief, via de gemeenten. Nu de acties uitgezet zijn en de gemeenten aan de slag zijn is een volgende stap om na te denken over een goede borging binnen het beleid om dit onderwerp breder aan te pakken in de vorm van klimaatrechtvaardigheid.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlagen:

1. Activiteiten verschillende provincies
2. Samenvatting belangrijkste bevindingen onderzoek TNO Overwegingen voor een structurele aanpak van klimaatrechtvaardigheid
3. Rapport '*Energieweerbaarheid in Flevoland*' (TNO, 2022)
4. Rapport '*Naar een inclusieve energietransitie - Limburgse energiearmoede in kaart*' (TNO, 2022)
5. Presentatie Programma versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving (PVGO)

Bijlage 1: Activiteiten verschillende provincies

Op verzoek vanuit de commissie RWK wordt hieronder aanpakken van een aantal provincies op het onderwerp energiearmoede beschreven.

Zuid-Holland

Het coalitieakkoord van Zuid-Holland heeft de titel '*Schone energie voor iedereen*'. Om dit te bereiken heeft het college van GS een meerjarige aanpak '*naar een inclusieve energietransitie*' vastgesteld. De ambitie in de energietransitie is om iedereen mee te laten doen om samen sneller naar duurzame energie voor iedereen te komen. Hierbij is het heel belangrijk om bewoners goed te betrekken. Om dit te realiseren wordt er onder andere gewerkt aan het versterken van bestaande initiatieven in een wijk, ontwikkelen van een lerend netwerk met goede voorbeelden en een voorbeeld aanpak in vijf geselecteerde wijken en het plegen van interventies waarvan de lessen gedeeld worden met partners en gemeenten in de provincie.

De beoogde resultaten van deze meerjarige aanpak zijn onder meer veerkrachtigere wijken, grote(re) betrokkenheid en zelfredzaamheid van inwoners in de energietransitie en een actieve samenwerking tussen gemeenten in lokale initiatieven waarbij steeds meer het verschil kan worden gemaakt in met name kwetsbare wijken en buurten. Met als uiteindelijk doel een lagere CO2 uitstoot en lagere lasten voor alle inwoners.

Flevoland

Het rapport '*Energieweerbaarheid in Flevoland*' (TNO, 2022) is als bijlage toegevoegd. In dit rapport worden aanbevelingen gedaan voor de inzet van de provincie Flevoland op het gebied van energiearmoede. In deze aanbevelingen komt naar voren dat er behoefte is aan kennisdeling en samenwerking tussen gemeenten, naar hulp en advies omtrent data (beschikbaarheid) en monitoring en een centraal servicepunt voor gemeenten voor leerkringen en communicatie. De Provinciale Staten Flevoland hebben bij de behandeling van de Programmabegroting 2022 een amendement over energieweerbaarheid en een motie over energiearmoede aangenomen waarin staat dat er voor de uitvoering van een programma inzake het bevorderen van energieweerbaarheid c.q. het tegengaan van energiearmoede een bedrag van €500.000,- gereserveerd is. Daarnaast geeft het college van GS een opdracht aan TNO om te onderzoeken of een provinciaal actiepakket zinvol is en hoe dit pakket eruit zou kunnen zien. De focus hierbij ligt niet op (directe) inkomensondersteuning, maar op het verminderen van kwetsbaarheid en afhankelijkheid.

Limburg

Het rapport '*Naar een inclusieve energietransitie - Limburgse energiearmoede in kaart*' (TNO, 2022) is bijgevoegd. In de aanbevelingen voor de provincie Limburg wordt aandacht besteed aan het kennisdelen tussen gemeenten, het stimuleren van samenwerking en leerkringen, het oprichten van gezamenlijke communicatie, als wel een duidelijke coördinerende rol vanuit de provincie op het onderwerp energiearmoede. Voor het ondersteunen van bestaande initiatieven met korte-termijn impact is een extern onderzoek uitgezet. Op basis van het TNO rapport, heeft de provincie opdracht gegeven aan Berenschot voor een verkenning naar de concrete invulling van een meerjarenprogramma waarbij verschillende stakeholders worden aangehaakt zoals de RES'sen, gemeenten en woningcorporaties. Publicatie van dit onderzoek wordt half december 2022 verwacht.

Drenthe

In Drenthe bestaat een duidelijke samenwerking en een gedeelde visie vanuit de provincie met de gemeenten. Hierin werken de gemeenten actief samen, maar is de provincie nauw betrokken en een duidelijke aanjager. Het doel van de aanpak *Gewoon zo* is om Drentenaren hun huis minder te laten verwarmen, minder water te gebruiken en energiebesparende maatregelen te nemen.

Voor de aanpak *Gewoon zo* is een [website](#) opgericht met informatie en praktische tips voor verschillende doelgroepen met onder andere een checklist voor energiebesparende maatregelen. Naast het informeren en stimuleren van inwoners is er op 1 oktober 2022 een pilot van start gegaan waarbij 800 woningen van mensen met een inkomen tot 130% van het minimum geïsoleerd worden. Dit is een samenwerking van alle Drentse isolatiebedrijven waardoor het mogelijk is om binnen twee weken een woning te isoleren.

Overijssel

In Overijssel zet de provincie vooral in op het ondersteunen van gemeenten bij hun aanpak rondom energiearmoede. Hier wordt samengewerkt op de [energiewerkplaats Overijssel](#). Er wordt veel aandacht besteed aan kennisuitwisseling en intervisie tussen gemeenten, er is een heatmap gemaakt welke op basis van openbare data inzicht biedt in buurten met de grootste kans op energiearmoede en er is een serie werksessies omtrent het opstellen van een lokale isolatieaanpak met een externe partij. De provincie biedt een subsidie voor gemeenten voor het stimuleren van collectieve inkoopacties en er wordt actief samengewerkt met woningcorporaties voor muurisolatie voor woningen zonder spouwmuur. Daarnaast wordt momenteel gekeken naar het voorbeeld van Drenthe *Gewoon zo* met als doel het ontwikkelen van een isolatieoffensief voor gemeenten.

Bijlage 2: Samenvatting belangrijkste bevindingen onderzoek TNO

TNO heeft in het kader van het landelijk onderzoeksprogramma energiearmoede recent een enquête gehouden voor Nederlandse gemeenten met 201 respondenten uit 149 gemeenten, waarvan er 16 respondenten uit 13 gemeenten in Noord-Holland komen. De enquête is de eerste in een reeks halfjaarlijkse peilingen in het kader van het Landelijke Onderzoeksprogramma Energiearmoede dat TNO in september 2022 is gestart.

Hierbij een korte uiteenzetting van de belangrijkste bevindingen uit het rapport Energiearmoedebel beleid in stroomversnelling (november, 2022)⁶ op basis van een grootschalige enquête afgenomen onder Nederlandse gemeenten.

Energiearmoedebel beleid zit in een stroomversnelling. Uit de resultaten van de enquête van alle 201 respondenten worden de knelpunten bij de aanpak van energiearmoede in gemeenten zichtbaar, waar ze tegen aanlopen en wat er beter kan.

“Gemeenten hebben een belangrijke rol in de uitvoering van het energiearmoedebel beleid om de effecten van de huidige energiecrisis te dempen. Ze verrichten grote inspanningen om huishoudens te ondersteunen met bijvoorbeeld energiecoaches en kleinere besparende maatregelen. In korte tijd is veel ervaring opgedaan en zijn er aanzienlijk meer middelen beschikbaar dan voorheen. In de uitvoering lopen gemeenten echter ook tegen obstakels aan waardoor ze het gevoel hebben dat ze niet het maximaal mogelijke kunnen doen. Bovendien maken zowel gemeentebestuurders als beleidsmedewerkers zich grote zorgen dat ze niet al ‘hun’ inwoners voor onheil kunnen behoeden.”⁷

Belangrijke benoemde knelpunten zijn schaarste van personeel bij bijvoorbeeld energieloketten en installateurs, schaarste van materialen voor isolatie, de beschikbaarheid van gegevens en hoe deze ingezet mogen worden en de doelgroep die vaak lastig te bereiken is en ook kan kampen met meervoudige problematiek. Daarnaast is ook bij de gemeente een gebrek aan capaciteit van personeel zichtbaar, maar ook van kennis en ervaring op dit onderwerp en is de communicatie met het rijk en de regelingen soms ook lastig en is er behoefte aan een regionale regie. Uit de enquête blijkt dat gemeenten zich zorgen maken over deze grote opgave, dat zij behoefte hebben aan korte termijnhulp, maar ook aan duidelijkheid op de (middel)lange termijn. Voor de middellange termijn is er bij gemeenten in het bijzonder behoefte aan duidelijkheid hoe energiearmoede wordt verankerd in de nationale aanpak voor de energietransitie.

⁶ Bron [Energiearmoedebel beleid in stroomversnelling, knelpunten in de uitvoering \(tno.nl\)](https://www.tno.nl)

⁷ Idem, persbericht